

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2014» атты
IX халықаралық ғылыми конференциясы

IX Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2014»

The IX International Scientific Conference for
students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION-2014»

2014 жыл 11 сәуір
11 апреля 2014 года
April 11, 2014

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2014»
атты IX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
IX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2014»**

**PROCEEDINGS
of the IX International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2014»**

2014 жыл 11 сәуір

Астана

УДК 001(063)
ББК 72
Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2014» атты студенттер мен жас ғалымдардың IX Халықаралық ғылыми конференциясы = IX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2014» = The IX International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2014».
– Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2014. – 5831 стр.
(қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-610-4

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001(063)
ББК 72

ISBN 978-9965-31-610-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық
университеті, 2014

другому государству, объективно необоснованные изменения образовательных концепций и т.п.

Связь между системой образования и национальной идентичностью актуализирует явление международных образовательных программ. Участие в подобных программах позволяет усовершенствовать знания по определенной специальности, ознакомиться с опытом работы иностранных коллег. В то же время участие в образовательных программах зарубежных государств, способствует формированию мировоззрения человека на основе культурных ценностей именно этих стран. Не случайно, образовательные программы становятся одним из инструментов такого метода внешней политики как «мягкая сила».

Национальная идентичность играет ведущую роль в консолидации нации, влияет на формирование национальных интересов и их реализацию, а, следовательно, и в создании мощного государства, способной адекватно реагировать на внешние вызовы. Национальная идентичность опирается на осознание гражданами страны своего общего прошлого, настоящего и будущего благодаря представлению об общей исторической памяти. Именно система образования выполняет ведущую роль в формировании такого представления.

Список использованных источников

1. Закон України «Про освіту» // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12/page>.
2. Єрмолаєв А. Культурні практики і культурна політика. Актуальні питання соціокультурної модернізації в Україні (Аналітична доповідь). – К.: НІСД, 2012, 163 с.
3. Магочій П.-Р. Україна: історія її земель та народів. – Ужгород: Вид-во В. Падяка, 2012, 794 с.

УДК 339.924(5-13)

ҚАЗІРГІ КЕЗЕНДЕГІ ОҢТҮСТІК АЗИЯДАҒЫ АЙМАҚТЫҚ ИНТЕГРАЦИЯ (АМЕРИКАНДЫҚ ЖӘНЕ ОҢТҮСТІК АЗИЯЛЫҚ БАСЫЛЫМДАР БОЙЫНША)

Жунусова Анель Жомартовна

anelya1991@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Халықаралық қатынастар» мамандығының 1-курс
магистранты, Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – А.Н.Қашқымбаев

Қазіргі кезде интеграция дамудың бірден бір қажетті нышаны болғанымен, Оңтүстік Азия аймағы интеграция жолына ең кеш түскен аймақ болып отыр. Оның тарихи да, саяси, әлеуметтік-экономикалық та себептері бар: СААРК-тың институционалдық құрылымы, националистік сипаттағы шиеліністер, ішкі саяси, экономикалық және ресурстар мәселелері, аймақ ішіндегі саяси және экономикалық қатынастар, терроризм мәселесінің пайда болуы, т.б. факторлар. Дегенмен, осы мәселені зерттеуде Батыс ғалымдары мен Үндістан, Пәкістан, Бангладеш авторларының еңбектерінде айырмашылықтар бар.

Оңтүстік Азия ұғымы географиялық тұрғыдан қарастырғанда, құрамына 7 мемлекет, яғни Үндістан, Пәкістан, Бангладеш, Бутан, Непал, Шри-Ланка, Мальдивтер кіретін аймақты білдіреді. Алайда Американ зерттеушілері көбіне бұл аймақты, соның ішінде аймақтағы интеграциялық үдерістерді қарастырғанда, Ауғанстанды қоса алады. Бұл көзқарасты АҚШ-тың Аф-Пак саясатымен, әрі Ауғанстанның 2005 жылы СААРК құрамына енуімен байланыстыруға болады. Сонымен қатар американ ғалымдары осы аймақтың Шығыс Азия, әсіресе Қытай, мен Орталық Азия мемлекеттерімен байланысын нығайту жолдарын қарастырады.

2001 жылғы қыркүйектегі оқиғадан бері АҚШ-тың сыртқы саясатында Ауғанстан мен Пәкістан ерекше орын алып отыр. Сондықтан американдық басылымдардың көп назар аударатыны – осы аймақтағы лаңкестікке қарсы саясат, Ауғанстан аумағынан жоспарланып

отырғандай Қауіпсіздікке жәрдемдесу халықаралық күштері (ISAF) әскерін шығару мәселесі, оның болжамалы салдары. Дегенмен, экономикалық интеграция аймақтағы тұқрақтылықты орнату құралы ретінде қарастырылады. 2011 жылы АҚШ Мемлекеттік хатышысы Х.Клинтон ауғандықтар өз «көршілерімен бірге жұмыс істеп, аймақтағы экономикалық интеграцияны нығайтуары тиіс, бұл жұмыс орындарын ашуға және экстремизмнің деңгейін төмендетуге мүмкіндік береді» деп айтқан болатын[1]. Барак Обама әкімшілігі одан кең жоба – «Жаңа Ұлы Жібек Жолын» орнату қажеттігі туралы жиі айтуда. Бұл Қазақстан аумағын да қамтитын жоба Оңтүстік Азия мен Орталық Азия арасындағы байланысты нығайтуы тиіс. Оңтүстік Азия үшін тағы да бір тиімді жоба – Пәкістан мен Иран арасындағы газ құбыры. Әзірге АҚШ бұл жобаға қарсы болып отыр. Майкл Кюгельман өзінің мақаласында АҚШ-ты бұл саясатын қайта қарастыруға шақырады.¹ Дегенмен, басты назар аймақтағы ең ірі мемлекеттер – Пәкістан мен Үндістан арасындағы сауда қарым-қатынастарын нығайтуға аударылуы тиіс екендігі мойындалады. Бұл бағытта біршама шаралар жасалып, Пәкістан 2012 жылға дейін Үндістанға сатуға болмайтын тауарлар тізімінің күшін жоюға уәде бергенімен, ол әлі күнге шейін қолданыста[2]. Пәкістанның осындай әрекеттеріне қарап, ол үшін саясат экономикадан жоғары орында тұр деген қорытынды жасауға болады. Бұл жағдай жалпы аймақтағы экономикалық интеграция және жалпы даму деңгейіне теріс әсерін тигізуде.

Аймақтағы экономикалық жағдайға және экономикалық интеграцияға келсек, адамзаттың 1/5 бөлігі тұратын Оңтүстік Азия 2014 жылы әлемдік ЖІӨ-нің тек 5,7% құрайды деп болжануда[3]. Мұнда кедейлік, теңсіздік, сауатсыздық, ашаршылық, баспанасыздық сияқты даму мәселелері баршылық. Лаңкестік, теңіз қауіпсіздігі, қоршаған орта, экономикалық өсім – осы мәселелердің барлығы трансшекаралық сипатқа ие. Бұл мәселелерді ынтымақтастық арқылы шешу қисынды екені анық. Мәселелердің мемлекетаралық сипатынан басқа, ортақ географиялық, экономикалық және экологиялық өзара байланыстары, тарихи және мәдени ұқсастықтары аймақтық ынтымақтастыққа түрткі болуы тиіс. Ынтымақтастық арқылы саяси жағдайдың, сонымен қатар туризмнің дамуына жол беру көмегімен экономикалық жағдайды да жақсартуға болады.

Алайда осындай тиімділіктерге қарамастан, Оңтүстік Азия аймағындағы интеграция деңгейі өте төмен. Аймақішілік сауда жалпы сауданың тек 5.76%-ын құрайды[4]. Бұл өте төмен деңгей. Мысалы, ЕО ішіндегі сауда 61.83%-ды құраса, НАФТА аймағында бұл көрсеткіш 48.54% деңгейінде. Тіпті Сахаралық Африка өңіріндегі аймақтық сауданың көрсеткіші, инфрақұрылымдық даму деңгейінің төмендігіне қарамастан, 10%-ға тең.

Аймақтық интеграция экономикалық дамудың маңызды нышанына айналды. Көптеген елдер өздерінің экономикаларын ашу арқылы экономикалық даму мен тұрғындарының өмір деңгейін көтеруге бет алды. НАФТА, ЕО, АСЕАН құрылымдары сәтті аймақтық интеграцияның мысалдары болып табылады. СААРК мүше-мемлекеттері де осыны түсініп, Еркін сауда келісіміне қол қойды. Оңтүстік Азиялық Еркін сауда келісіміне (САФТА) СААРК-тың 7 мүшесі 2004 жылдың 6 қаңтарында Исламабад қаласында қол қойып, ол 2006 жылдың 6 шілдесінде күшіне енді. Келісімге сәйкес, Үндістан, Пәкістан және Шри-Ланка өздерінің шекара тарифтерін 2008 жылдың 1 қаңтарынан бастап 20%-ға төмендетсе, Бангладеш, Мальдивтер және Непал осы кезеңде бұл тарифтерді 30%-ға түсірді. Келесі кезеңде барлық мемлекеттер тарифтерін 0 мен 5% аралығындағы мөлшерге төмендетеді. 2015 жылдың қаңтарында барлық тарифтер нөлге тең болуы тиіс (кейбір тауарлардан басқа). СААРК-тың ресми сайтындағы ақпарат бойынша 2013 жылдың 20 қыркүйегінде мүше-мемлекеттер арасындағы жалпы экспорт құны 3 миллиард долларды құрады[4]. САФТА-ны енгізу Оңтүстік Азия мемлекеттері үшін қиыншылықтармен қатар көп мүмкіншіліктер жасады. Алайда гипотетикалық сараптама көрсеткендей, САФТА тек Пәкістан, Үндістан және Шри-Ланка мемлекеттерінің енуі шарты орындалғанда ғана тиімді болады. Бұл жағдайда тарифтерді төмендету тек осы мемлекеттермен емес, сонымен қатар мүше емес мемлекеттермен сауда деңгейін көтереді[5].

Аймақтағы мемлекеттердің даму деңгейлерінің әр түрлілігі интеграцияның дамуына кедергілердің бірі болып отыр. Үндістан аймақтың 72%-ын алып отыр және оның экономикасы аймақтағы ең дамыған экономика екені ақиқат. Оның экспорты басқа мүше-мемлекеттерден басым, сонымен қатар саяси тұрғыдан, Үндістанда демократиялық институттар бұрыннан дамып келе жатыр. Үндістанның осындай басымдылығы СААРК-тың басқа мүшелеріне теріс әсер етуде. Кіші мемлекеттер Үндістанның басымдылығынан қауіптеніп, интеграцияға қарсылық көрсеткен еді. Сонымен қатар, СААРК-тың Жарғысы Үндістанның жобасына сәйкес қабылданды. Ал оның кемшіліктері бар екенін зерттеушілердің көбі атап көрсетеді.

Оңтүстік Азия аймағы саяси режимдері, әлеуметтік-экономикалық жағдайы, этникалық құрылымы, діни және тілдері бойынша мүлдем әр түрлі мемлекеттердің жиынтығынан құрылады. Соның нәтижесінде, идеологиялар, құндылықтар мен мүдделер, ішкі саясаттарының қайшылықтары бар мемлекеттердің интеграциялық жобаларын жүзеге асыруда қиыншылықтар баршылық. Бұл аймақ жаңа регионализмге жауап берген ең соңғы аймақтардың бірі болып отыр. Аймақтағы саяси интеграциялық ұйым – Оңтүстік Азиялық Аймақтық ынтымақтастық ассоциациясы (СААРК – South Asian Association for Regional Cooperation) 1985 жылы құрылды. Алайда оның жарияланған мақсаттарын орындау жүзеге аспай жатыр дерлік. Қазіргі күнде де СААРК-тың тиімділігі төмен. СААРК шеңберінде жасап шығарылған концепциялар мен оларды жүзеге асыру арасында үлкен алшақтық бар, берілген уәделердің көбі орындалмайды.

2010 жылғы СААРК 16-саммитінде Үндістанның премьер-министрі М.Сингх айтқандай, «аймақтық ынтымақтастық институттары құрылғанмен, олардың тиімді жұмыс істеуіне жағдай жасалмаған». Дегенмен, кейбір ғалымдардың айтуынша, нақ осы Үндістан СААРК-тың құрылуынан-ақ ынтымақсыз әрі жігерсіз мүшесі ретінде көрінді[6]. Үндістан ұйым құрылған кезде оның шеңберінде саяси, соның ішінде екіжақты даулы мәселелерді қарастыру мүмкіндігін жоққа шығарған болатын. Дегенмен, СААРК екі қарсылас мемлекеттер өкілдерінің кездесу алаңы ретінде маңызды орынға ие.

Аймақтағы жағдай Үнді-Пәкістан қарым-қатынастарымен сипатталады. Үндістан мен Пәкістан аймақтағы ең ірі мемлекеттер бола тұра, екеуінің арасындағы қарсыластық аймақтағы интеграцияға кеңінен дамуға жол бермей тұрған фактор болып отыр. Бұл мәселені шешу жолы бар ма? Екі мемлекет арасындағы қарсыластық 1947 жылы мұсылман-үнді ел болып жарияланғанынан бастау алады. Егер М.Джиннаның сөздеріне назар аударсақ, ол ислам дінін мемлекеттік идеология ретінде қолданды; мұсылман пәкістандықтарды және үндіс үнділіктерді бір-біріне қарсы қойды. Үнділік жазушы Р.Тагор айтқандай, Үндістанның мәселелерінің түбінде нақ осы национализм жатыр. Өзара сенімсіздік және қарсыластық Оңтүстік Азия аймағында орнығып, оны әлі күнге шейін Батыс елдері қолдануда[7].

Интеграцияның дамуына кедергілердің тағы бірі – ол СААРК мүше-мемлекеттері арасында ұлттық ресурстар үшін, атап айтқанда, суды әділ бөлісу, өзен бағытын өзгерту, экологиялық және даму мәселелері бойынша келіспеушіліктердің бар болуы. Оңтүстік Азияда әлемдегі халық ең тығыз орналасқан өзен алаптары бар - Инд, Ганг, Брахмапутра. Олар 700 миллион адамды сумен қамтамасыз етіп отыр[8]. Мемлекеттер көп жағдайда дәлелді ақпаратсыз бір-біріне өзен бағытын өзгерту және бөгеттер салу үшін кінә тағады. Әдетте бұл шағымдар Үндістанға қарсы жасалады.

Мемлекеттер арасында өзара сенімнің болмауы саяси да, экономикалық та интеграцияның тежелуіне әкеледі. СААРК Сауда-өнеркәсіптік палатасы трансшекаралық сауданы арттырып, қызмет көрсетушілер арасындағы бәсекелестікті нығайту мақсатында үкіметтермен және жеке сектормен де жұмыс жасайды. Алайда мүше-мемлекеттердің өзара сенімсіздіктері мен саяси әртүрліліктің кесірінен, мемлекеттің мүмкіншіліктері туралы нақты ақпарат алу мүмкін емес. Осының салдарынан аймақ ішілік сауданы дамытуға кедергілер туындауда. Бұдан басқа сенімсіздіктің нәтижесінде, мемлекеттер ұлттық экономикаларының көп бөлігін қорғаныс пен әскери дайындыққа жұмсайды[9].

Мемлекеттер арасында көлік және коммуникациялық құрылымдардың, интернет байланыстың тиісті деңгейде болмауы да тұрақты әрекеттесуге кедергі тудырады. Карл Дойч интеграция мен «қауымдастық сезімі» арасындағы байланысқа аса назар аударған, ал ол өз кезегінде көлік, коммуникациялар, пошта, студенттер саяхаттары, туризм, аймақшілік сауда, тағыда басқаларға тәуелді[10].

Сонымен қатар, аймақтағы интеграцияға жеке мемлекеттердің мәселелері теріс әсер етуде. Пәкістандағы саяси тұрақсыздық, лаңкестік; Непалдағы этникалық мәселелер, Бутан-Непал иммиграциялық мәселелері, Шри-Ланкадағы стихиялық апаттар, цунамилер, Бангладештегі фундаменталисттік және этникалық зорлық-зомбылық, Үндістандағы трансшекаралық лаңкестік аймақтық интеграцияны тежеуде.

Оңтүстік Азиядағы аймақтық интеграцияға ықпал етуші факторлар тек саяси-экономикалық емес, тарихи-өркениеттік сипатқа да ие. Имтиаз Ахмед, Дакка Халықаралық қатынастар университетінің профессоры, осындай факторлардың кейбіреулерін атап өткен. Ол Үндістан аймағына тән болған, аймақтағы регионализмнің құрамдас бөлігіне айналған құбылыстарды сипаттады[11]. Олар: б.з.б. III ғасырда Ашока жариялаған төзімділік (толеранттылық) пен бейбітшілік қатар өмір сүрушілік философиясы, Моғолдар империясы кезінде Ақбар падишах қолданған «Бирьяни» тәсілі (саяси, әлеуметтік, экономикалық, тарихи, қауіпсіздік, экологиялық, мәдени элементтерді қатар қолдану), Гандинің зорлықсыз ымырасу тәсілі, сонымен қатар, Каутилья Арртхашастра трактатында сипаттаған «мемлекеттер шеңбері» тәсілі мен батыстық отаршылдықтан «жұққан» национализм. Осы факторларды сипаттай келе, ол Оңтүстік Азия аймағындағы регионализмді жаңарту керек деген қорытындыға келді. Бұл мақсатты орындау үшін СААРК Жарғысын жаһандану заманына сай өзгерту, “ChinIndia” концепциясын қолданып, Қытайды СААРК құрамына мүше ретінде енгізу, Үнді-Пәкістан қайшылықтарын шешу, бірақ ең бастысы адамдардың сана-сезімін жаңғырту сияқты қадамдар ұсынады[12].

Қорытындылай келгенде, аймақтағы интеграция жоғарыда сипатталған себептерге байланысты төмен деңгейде, алайда оның шешу жолдары бар. Американдық зерттеушілері негізінен экономикалық ынтымақтастықты дамыту арқылы аймақтағы тұрақтылықты орнату және даму жолына түсу амалын ұсынса, Оңтүстік Азиялық ғалымдар, осы амалмен қатар, өркениеттік-мәдени салалардағы қатынастарды да қамтиды. Осы мәселенің рационалды шешімін табу үшін барлық ұсыныстарды ескеру қажет. Экономикалық даму мен интеграция үшін де, саяси ынтымақтастық үшін де алғышарт жасалған. Алайда аймақтағы интеграцияға ықпал етуші басты фактор – Пәкістан-Үндістан қарым-қатынастары. Сондықтан бұл бағыттағы дамуды екі ел арасындағы ынтымақтастықты нығайту арқылы үдемелеуге болады. Ал Үнді-Пәкістан қарсылығы – өте күрделі мәселе болып отыр. Шетел зерттеушілері ұсынғандай, СААРК құрылымдары арқылы, оның Жарғысын өзгертіп, құрамын кеңейту арқылы екі ел қатынастарын жақсарту мүмкіндігі бар. Алайда, Имтиаз Ахмед айтқандай «национализмнен» айырылу іске оңай аспайды.

Қолданылған дереккөздер тізімі

1. Dipnote Bloggers, «Secretary Clinton Co-Chairs the New Silk Road Ministerial Meeting». September 23, 2011. <https://blogs.state.gov/stories/2011/09/23/secretary-clinton-co-chairs-new-silk-road-ministerial-meeting>
2. Michael Kugelman, «Five ways to improve US policy in South Asia in 2014» // Foreign policy. January 15, 2014
3. http://southasia.foreignpolicy.com/posts/2014/01/15/five_resolutions_for_us_south_asia_policy_in_2014
4. World Bank News. “South Asia Economic Focus: Turmoil in Global Capital Markets is a Wake-Up Call for South Asia, World Bank Says”. October 9, 2013. <http://www.worldbank.org/en/news/press-release/2013/10/09/south-asia-economic-focus-turmoil-capital-markets-world-bank>
5. UNCTAD stat. <http://unctadstat.unctad.org/ReportFolders/reportFolders.aspx>

- 6.SAARC. http://www.saarc-sec.org/areaofcooperation/detail.php?activity_id=5
- 7.NASEEM AKHTER and EJAZ GHANI. «Regional Integration in South Asia: An Analysis of Trade Flows Using the Gravity Model». The Pakistan Development Review, 49 : 2 (Summer 2010) pp. 105–118 <http://www.pide.org.pk/pdf/PDR/2010/Volume2/105-118.pdf>
- 8.Address by Shri M. Hamid Ansari, Vice President of India on 'Global Regionalism and Regional Inertia in South Asia' at the inauguration of the International Relations Conference on 'India and Development Partnerships in Asia and Africa: Towards a New Paradigm' on December 14, 2013 at Symbiosis International University [SIU], Pune. <http://www.trademarksa.org/news/why-has-regionalism-failed-take-south-asia>
- 9.Rabindranath Tagore, Nationalism (Madras: Macmillan India Limited, first published in 1917, and reprinted by Calcutta: Rupa, 1992), p. 87.
- 10.Imtiaz Ahmed, Professor of International Relations University of Dhaka Paper presented at the International Conference on Challenges and Opportunities of Twenty First Century SAARC, organized by the Bangladesh Institute of International and Strategic Studies (BISS) on 3 April 2012. http://www.biiss.org/seminar%202012/papers/dr_imtiaz.pdf
- 11/Nick Langton, Sagar Prasai, «Will Conflicts Over Water Scarcity Shape South Asia's Future?». //In Asia, March 21, 2012 <http://asiafoundation.org/in-asia/2012/03/21/will-conflicts-over-water-scarcity-shape-south-asias-future/>
- 12.Aditi Paul, «What Impedes Regionalism In South Asia?», Countercurrents.org. 24 March, 2012. <http://www.countercurrents.org/paul240312.htm>

УДК [327:620.9](510::5-191.2)

ЭНЕРГЕТИЧЕСКИЙ ИНТЕРЕС КИТАЯ К ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ

Жусупова Анар Еркиновна

anarzhussupova@gmail.com

Магистрант 2-го курса специальности «6М020200-Международные отношения»

ЕНУ им.Л.Н.Гумилева, Астана, Казахстан

Научный руководитель – А.А.Турунтаева

На сегодняшний день Китай является одним из ключевых игроков в мировой политике, чему способствуют его экономический, военный и демографический потенциалы. Интенсивное экономическое развитие Китая привело к тому, что его собственный энергетический запас уже не может утолить его энергетический голод. Эта ситуация повлияла на активное вовлечение Китая в мировой энергетический рынок, где пересекаются интересы стран-импортеров и стран-экспортеров, а также транзитных государств. Осуществляя активную энергетическую политику на Ближнем Востоке, в Восточной Сибири, устанавливая партнерские отношения с латиноамериканскими странами, Китай продвигает свои стратегические интересы и в Центральной Азии, притесняя других «акторов» энергетического рынка региона. Следует отметить, что тематика отношений Китая с Центральной Азией в энергетической сфере еще недостаточно исследована как зарубежными, так и отечественными и российскими специалистами. В данной статье рассматривается роль и место Центральной Азии во внешней политике Китая в энергетической сфере, эволюция развития двусторонних отношений в данной области и основные проблемы, препятствующие этому процессу.

В целом, до конца XX века КНР неособо интересовался энергетическими ресурсами Центральной Азии, и несмотря на большие энергетические проекты США в данном регионе, его стратегическое присутствие было на низком уровне и не представляло серьезную обеспокоенность для Китая. После распада СССР, для Китая самой главной проблемой оставалась решение приграничных вопросов с новыми соседями. После разрешения всех спорных вопросов и заключения соответствующих соглашений касательно общих границ, для Китая первоочередной задачей стала борьба с терроризмом. Опасения Китая связаны с